

TL 4035 Koloni Politikaları ve Sibirya

Öğretim Üyesi: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Can Teziç

5. Hafta

Sovyet Dış Politikası ve Asya Devrimi

Sovyetler Birliğinin Asya politikası farklı dinamikler sonucunda şekillenmiştir. Bu dinamiklere bakıldığında ilkin bölgede değişen güç dengelerinin Sovyetler Birliğini tehdit eder bir hale gelmesidir. 1919 yılının son aylarında Çin Dış Moğolistan'ın özerkliğini çığneyip Dış Moğolistan'ı işgal etmiş ve Rusya ile bir anlamda sınır komşusu olmuştur. Japonya ise bölgede askeri olarak etkili olan bir diğer devlet olarak Asya'nın pek çok bölgesini kontrol altına almıştır. Japonya bu planın devamı olarak Rusya'nın Baykal Ötesi (*Za-Baykal*) bölgesini de yerel unsurları askeri ve mali olarak destekleyerek kendi kontrolü altına almıştır. Japonya ile dolaylı veya direk ilişkisi olan yerel unsurlar (G.M. Semyonov, Baron Ungern Ştenberg) bu tarihten itibaren bölgede Sovyetler Birliğince istenmeyen durumlar yaratmaya başlamışlardır. Bu gelişmeler Sovyetler Birliğinin başta Sibirya ve Moğol coğrafyası olmak üzere Asya'da jeopolitik bir hamle yapması zorunlu hale gelmiştir.

Bu jeopolitik manevra çerçevesinde ilk önce 1920 yılında Kızıllar kontrolü sağlamış oldukları *Za-Baykal*'dan Rusya'nın uzak doğusuna kadar uzanan bölgede taktiksel olarak geri çekilerek Uzak Doğu Cumhuriyeti (*Dal'nevostoçnaya Respublika – DVR 1920*) adında geçici tampon bir cumhuriyet kurmuşlardır. Her ne kadar Uzak Doğu Cumhuriyeti stratejik amaçlar ile kurulsa da bölgede güçlenen Japonya'ya karşı bu tampon bölgeyi Dış Moğolistan'a taşıyarak tampon bölgenin genişletilmesi Sovyetler Birliği için jeopolitik bir yarar olarak düşünülmektedir.

Sovyetler Birliği'nin Asya politikasının Őekillenmesinde bir diğer nokta ise Sovyetler Birliğinin ideolojik önceliklerindeki yaŐamıŐ olduğu eksen kaymasıdır. Avrupa'da değişen dengeler Sovyetler Birliğinin Avrupa ülkelerine devrim ihracını görece zor bir sürecin içerisine sokmuŐtur. Bunun karŐısında Asya'ya (doğu'ya) devrim ihracının görece daha rahat olması Sovyetler Birliğini bu tercihe yönlendirmiŐtir.

1919 yılının ocak ayında düzenlenen üçüncü enternasyonalde doğuya devrim ihracı meselesi ele alınmıŐtır. Bu kongre sonrasında varılan karar Doğunun birinci dünya savaŐı sonrasında istikrara kavuŐan Batı'ya göre daha uygun olduğu yönündedir. Asya lkeleri içerisinde özellikle Dış Moğolistan'ın Çin'in emperyalist yayılmacılığına karşı nitelikte bir coğrafya olmasının yansıra doğudaki diğer ülkelere devrimin yayılmasında da kilit stratejik nokta görevi gördüğü anlaŐılmıŐtır. Sovyetler Birliğinin ideolojik olarak mtttefiki olan bir Dış Moğolistan, Çin ve Çin'in i bölgelerine olduğu kadar Hindistan, Tibet, Kore gibi diğer Asya ülkelerine de devrim ihracı yapılmasında önemli rol oynayabilecektir.

Sovyetler Birliği Asya lkelerinde devrim hareketlerin desteklemek amacı ile *Komintern*'i tekrardan yapılandırmıŐtır. Yapılan bu i düzenleme sonucunda 1920 yılında İrkutsk'da Komintern'in Asya bürosu kurulmuŐtur. 24 Temmuz 1920' de Asya Bürosu, Doğu Halkları adı altında tekrardan organize edilmiŐi ve yeniden yapılan bu i düzenleme sonucunda Asya bürosu Çin, Moğol-Tibet, Kore ve Japonya olarak ayrı alt birimlere ayrılmıŐtır. Bu Őekildeki bir yapılanma kuŐkusuz devrim ihraç edilmesi planlanan Asya lkeleri ile daha etkin iliŐki kurma ve bu ülkelerde yapılacak faaliyetlerin daha uzman kadrolarca yapılmasını hedeflemektedir.

1920 den sonra gerek Sovyetler Birliği - Moğolistan gerekse Sovyetler Birliği - Tannu Tuva Halk Cumhuriyeti ilişkilerine baktığımızda karşımızda *Komintern* merkezli benzer ilişki örüntüleri çıkmaktadır. Bu ilişki örüntüsü kendini yeni kurulan modern cumhuriyetlerin kurumlarının inşası sürecinde Sovyetler Birliğinden bölge ülkelerine giden teknik yardımın sosyalist bir aygıt (kollektivizasyon, kooperatifçilik, kamulaştırma, kolhoz ve sovhozların kurulması, yerleşik hayata geçiş, sendikal hareketin başlaması, gençlik örgütlerinin kurulması) içerisinden süzülerek ulaştırılması olarak göstermektedir.

KAYNAK:

- Teziç, M.C. (2018). Rus (Sovyet) – Çin Politikaları Arasında Değişen Moğol-Tuva İlişkileri. *Modern Türklük araştırmaları Dergisi*. Cilt 15, Sayı 4. Ss. 503-531.
- Luzyanin, S.G. (2003). Rossiya-Mongoliya-Mongoliya-Kitay v pervoy polovine XX veka. Politıçeskiye Vzaimootnoşeniye v 1911-1946 gg., Moskova: İzdatelstvo OGNİ.